

УДК 338.439.5:637(477.43)

Саприкіна О.М., к.е.н., доцент ©*Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України (ВП НУБіП України) «Бережанський агротехнічний інститут», м. Бережани*

ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ТВАРИННИЦЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Тваринництво є однією з найбільш пріоритетних галузей сільського господарства, яка відіграє важливу роль у гарантуванні економічної та продовольчої безпеки держави. Затяжний період переходу до ринкової економіки спричинив суттєвий занепад галузі, що виражається у скороченні поголів'я тварин, зменшенні обсягів виробництва продукції, зниження її якості. Особливої актуальності зазначена проблема набуває у зв'язку зі вступом України до Світової організації торгівлі та загостренням конкурентної боротьби за ринки збуту агропромислової продукції.

Актуальність проблеми ефективності сільськогосподарського виробництва, зокрема галузі тваринництва, за сучасних умов виходить на перше місце серед інших важливих проблем. Вирішення та реалізація проблеми – це формування реального добробуту населення країни, підвищення її продовольчої безпеки.

В статті проведено оцінку сучасного стану тваринницької галузі в регіоні, виявлено пріоритетні чинники, які впливають на ефективність та перспективи розвитку ринку тваринницької продукції. В процесі дослідження встановлено, що значним резервом збільшення виробництва продукції тваринництва є: поліпшення породно-племінних характеристик тварин, забезпечення збалансованої годівлі, зміцнення матеріально-технічної бази галузі. Проблема підвищення ефективності виробництва тваринницької продукції та її реалізації й досі потребує глибокого та всебічного дослідження, оскільки функціонування ринку тваринницької продукції у ринкових умовах господарювання має свої особливості.

Ключові слова: *Тернопільська область, виробництво продукції тваринництва, валова продукція, підприємство, структура виробництва, прибуток, ринок.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Стабільний і надійний розвиток ринку продукції тваринництва є одним із важливих факторів зростання ефективності сільськогосподарського виробництва. Основне його завдання – забезпечити гарантований доступ населення до продуктів харчування тваринного походження в необхідній кількості, якості та асортименті. Ринок продукції тваринництва, як і будь-який інший ринок,

формує зв'язки між виробниками продукції і споживачами на основі попиту, пропозиції, ціни та механізмів ринкової конкуренції.

Становлення ринкової системи господарювання вимагає створення умов вільного просування продукції від сільськогосподарських виробників до кінцевого споживача, розвитку інтеграційних зв'язків між товаровиробниками, сферою переробки і торгівлі, формування шляхів стійкого розвитку ринку продуктів тваринництва [1, с. 426].

Внаслідок впливу загальноекономічних і внутрішньогалузевих чинників протягом останнього десятиріччя в тваринництві спостерігаються негативні процеси: зменшення обсягів виробництва продукції, зростання різниці між закупівельними і роздрібними цінами, нерозвиненість ринкової інфраструктури та відносин між виробниками, переробниками, споживачами та державою. У зв'язку з цим виникає потреба у вивченні, дослідженні та розробці рекомендацій в напрямку удосконалення існуючих і пошуку нових підходів до формування та функціонування ринку тваринницької продукції як складової продовольчого ринку [3, с. 84].

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Розробка теоретичних питань ефективного розвитку тваринницької галузі стала темою досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Дослідженнями цієї проблеми займалися і зробили вагомий внесок у її розвиток такі вчені, як В.Андрійчук, В.Амбросов, П.Березівський, О.Біттер, В.Бойко, П.Гайдуцький, В.Галанець, О.Дацій, В.Дієсперов, П.Коваленко, Т.Ковальчук, І.Костирко, О.Мазуренко, В.Месель-Веселяк, Б.Пасхавер, В.Савчук, П.Саблук, І.Топіха, Г.Черевко, М.Хорунжий, В.Юрчишин та ін. Над проблемами поліпшення організаційно-економічного механізму та підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції в умовах формування нових підприємницьких структур АПК працюють Н.Бей, О.Березін, О.Галич, О.Грибак, О.Пащак, Л.Рибак, Л.Савош.

Проте проблема підвищення ефективності виробництва тваринницької продукції та її реалізації й досі потребує глибокого та всебічного дослідження, оскільки функціонування ринку тваринницької продукції у ринкових умовах господарювання має свої особливості. На даний час актуальним є вирішення проблем, пов'язаних із регіональними особливостями функціонування та розвитку тваринницької галузі на рівні області, району та села.

Мета статті. Мета даного дослідження – провести оцінку сучасного стану тваринницької галузі в досліджуваному регіоні, виявити пріоритетні чинники, які впливають на ефективність й перспективи розвитку ринку тваринницької продукції та обґрунтувати напрями підвищення ефективності функціонування та розвитку тваринницької галузі.

Виклад основного матеріалу. Проблема економічної ефективності тваринництва завжди була актуальною. Особливо вона загострилася у зв'язку із змінами, які відбулися в процесі реформування галузі, переходом до децентралізованої економіки, збільшенням кількості дрібних ферм. У сучасних ринкових умовах господарювання кожне підприємство повинно досягти не тільки запланованого обсягу валової і товарної продукції, але й відшкодувати витрати на її виробництво, одержати прибуток. Підприємство, яке одержує

прибутки від своєї діяльності, є рентабельним. Чим більший розмір прибутку, чим ефективніше працює підприємство, тим більша можливість розширення виробництва, вирішення соціально-побутових проблем [4, с. 107].

Аграрне виробництво Тернопільської області має багатогалузевий характер. Рослинництво представлене виробництвом зернових культур, ріпаку, кормовиробництвом, картоплярством та буряківництвом і в менших обсягах – овочівництвом. Тваринництво представлене в основному скотарством та свинарством і значно в меншому обсязі птахівництвом.

Загалом, досліджуваний регіон має в своєму розпорядженні достатній потенціал для успішного розвитку сільськогосподарського виробництва. Це і сприятливі природно-кліматичні умови, і висока забезпеченість робочою силою, і значний досвід ведення тваринницької галузі.

Через умови господарювання, що склалися, а також природно-кліматичні чинники Тернопільська область має значні позиції в розвитку тваринництва. Аналіз динаміки розвитку тваринництва за період з 1940 по 2012 рік, свідчить про те, що пік розвитку галузі припав на 1985–1990 роки, коли поголів'я великої рогатої худоби досягло 989,2 тис. гол., свиней – 553,5 тис. гол., птиці – близько 5395,6 тис. гол., виробництво м'яса – 123,3 тис. т, молока – 808,3 тис. т. Реформи, початі в країні з 1991 року, вельми негативно відбилися і продовжують позначатися на стані, в першу чергу, всіх галузей тваринництва. Зі всіх категорій господарств лише особисті підсобні господарства населення стабільно нарощують поголів'я і виробництво всіх видів тваринницької продукції (табл. 1).

Таблиця 1

Структура виробництва валової продукції сільського господарства за категоріями господарств, % до загального обсягу

Форма господарювання	Роки							
	1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012
Сільськогосподарські підприємства								
Валова продукція – всього	63,4	51,1	26,9	29,2	41,9	40,9	44,7	46,7
у тому числі								
продукція рослинництва	77,2	64,4	36,4	42,4	54,6	53,3	54,2	56,1
продукція тваринництва	47,4	34,4	11,5	9,1	13,9	16,1	18,2	20,1
Господарства населення								
Валова продукція – всього	36,6	48,9	73,1	70,8	58,1	59,1	55,3	53,3
у тому числі								
продукція рослинництва	22,8	35,6	63,6	57,6	45,4	46,7	45,8	43,9
продукція тваринництва	52,6	65,6	88,5	90,9	86,1	83,9	81,8	79,9

Джерело: Розраховано автором за даними Головного управління статистики у Тернопільській області.

Дані таблиці 1 показують, що за аналізований період питома вага сільськогосподарських підприємств у валовому виробництві продукції

сільського господарства скоротилася на 26 в.п., а особистих господарств населення збільшилася на 45 в.п.

Сільське господарство області розвивається на основі різних форм власності і видів господарювання – товариств з обмеженою відповідальністю, акціонерних підприємств, виробничих та обслуговуючих кооперативів, фермерських господарств, особистих підсобних господарств тощо. Для кожного з них мають бути створені однакові економічні умови щодо підвищення ефективності господарювання, розвитку самостійності та ініціативи.

Розглянемо у таблиці 2 організаційно-правові форми підприємств, які діють на території Тернопільської області.

Слід зазначити, що сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм господарювання, незважаючи на те, що в основу окремих з них закладена найбільш прийнятна форма господарювання, в умовах ринкових відносин не зуміли довести свою конкурентоспроможність.

Таблиця 2

Кількість діючих підприємств за організаційно-правовими формами господарювання у Тернопільській області

Форми господарювання	2005 р.		2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.	
	одиниць	% до загальної кількості	одиниць	% до загальної кількості	одиниць	% до загальної кількості	одиниць	% до загальної кількості	одиниць	% до загальної кількості
Всього	1220	100,0	1120	100,0	1082	100,0	1029	100,0	1052	100,0
Господарські товариства	214	17,5	198	17,7	185	17,1	168	16,3	181	17,2
Приватні підприємства	290	23,8	237	21,2	225	20,8	212	20,6	213	20,2
Виробничі кооперативи	17	1,4	5	0,4	3	0,3	4	0,4	3	0,3
Фермерські господарства	617	50,6	614	54,8	603	55,7	578	56,2	594	56,5
Державні підприємства	7	0,6	4	0,4	4	0,4	6	0,6	5	0,5
Підприємства інших форм власності	75	6,1	62	5,5	62	5,7	61	5,9	56	5,3

Джерело: Розраховано автором за даними Головного управління статистики у Тернопільській області

За аналізований період кількість підприємств в розрізі всіх організаційно-правових форм має тенденцію до зменшення (табл. 2). Зменшується також і кількість працівників, зайнятих в сільськогосподарському виробництві. Звертає на себе увагу стабільне збільшення за останні роки в них

питомої ваги продукції тваринництва. В той же час збільшення обсягів виробництва продукції тваринництва сприяло скороченню числа збиткових господарств. Як показують дані таблиці 3, якщо в 2005 році кількість підприємств, які одержали чистий збиток у відсотках до загальної кількості підприємств, склала 29% і рівень рентабельності діяльності становив 9,9%, то у 2011 році їх кількість скоротилася до 17,7%.

Проведене дослідження свідчить про те, що більшість сільськогосподарських формувань практично втратили статус основного виробника сільськогосподарської продукції. Поголів'я тварин, що залишилися в агроформуваннях (табл. 4), зокрема, великої рогатої худоби вистачає для 10 – 15 господарств, що спеціалізуються на розведенні даного виду тварин (по 2-3 тис. голів ВРХ на одне господарство).

Таблиця 3

Основні показники діяльності підприємств галузі сільського господарства

Показники	2005 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Чистий прибуток, збиток (сальдо), млн грн	68,3	226,2	709,2	637,5	1004,0
Підприємства, які одержали чистий прибуток					
відсотків до загальної кількості підприємств	71,0	75,7	74,4	71,9	82,2
сума прибутку, млн грн	96,7	417,3	814,5	734,3	1133,4
Підприємства, які одержали чистий збиток					
відсотків до загальної кількості підприємств	29,0	24,3	25,6	28,1	17,7
сума збитку, млн грн	28,4	191,1	105,3	96,8	129,4
Рівень рентабельності всієї діяльності, %	9,9	9,2	27,7	20,7	14,7
Середньооблікова кількість найманих працівників, тис. осіб	28,1	15,3	12,6	11,9	10,7
Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, грн	292	971	1070	1278	1547

Джерело: Розраховано автором за даними Головного управління статистики у Тернопільській області.

Дані таблиці 4 свідчать, що сільськогосподарські підприємства Тернопільської області у 2012 році наростили поголів'я всіх основних видів тварин та птиці. Чисельність великої рогатої худоби у них зросла на 4,1% (у т.ч. корів – на 0,2%), свиней – на 25,3%, птиці – на 40,1%. Серед інших факторів цьому сприяло покращення роботи щодо відтворення стада свійських тварин. У 2012 році проти 2011 року в агроформуваннях надходження приплоду телят зросло на 10,6%, поросят – на 42,5%. Змінилась на краще ситуація зі збереженням стада ВРХ, падіж якої в агроформуваннях за рік скоротилася на 0,1

в. п. і становив у 2012 році 0,5% (до обороту стада). Процент падежу свиней у 2012 році залишився на рівні 2011 року і склав 1,2%.

Зростанню чисельності великої рогатої худоби в регіоні два роки поспіль сприяло запровадження державної підтримки на утримання молодняка великої рогатої худоби. Зокрема на кінець 2012 р. поголів'я великої рогатої худоби в області збільшилося на 11,6 тис. голів порівняно з 2011 р. Загалом за останній рік в області зросло поголів'я усіх видів худоби та птиці, крім коней. Станом на 1 січня 2013 р. порівняно з 1 січня 2012 р. чисельність великої рогатої худоби збільшилась на 6,3% (у т.ч. корів на 0,4%), свиней – на 8,0%, птиці – на 6,1%. На кінець 2012 р. в усіх категоріях господарств налічувалось 196,5 тис. голів ВРХ (у т.ч. 112,4 тис. голів корів), 372,1 тис. голів свиней, 4612,8 тис. голів домашньої птиці [3, с. 67].

Таблиця 4

Поголів'я худоби та птиці за категоріями господарств, тис. голів

Вид тварин	Роки							
	1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012
Сільськогосподарські підприємства								
Велика рогата худоба	644,1	409,3	132,4	41,0	26,5	26,6	29,4	30,6
у тому числі корови	165,4	125,7	37,9	12,6	8,5	9,0	9,4	9,5
Свині	296,6	170,8	38,5	53,3	88,0	109,3	93,2	116,8
Вівці та кози	143,7	21,2	0,4	0,5	0,3	0,4	0,4	0,5
Коні	36,2	28,0	13,6	3,3	1,3	1,0	0,9	0,8
Кролі	1,6	0,4	0,1	–	–	–	–	–
Птиця	1324,8	820,7	108,6	712,2	628,6	760,5	744,4	1042,7
Бджоли, тис. сімей	37,6	20,4	11,2	4,2	1,4	1,1	0,7	0,8
Господарства населення								
Велика рогата худоба	286,6	257,1	255,1	220,3	171,1	155,8	155,5	165,9
у тому числі корови	137,9	157,9	155,6	139,3	107,6	102,9	102,6	102,9
Свині	230,9	237,5	238,2	232,5	263,7	260,4	251,3	255,3
Вівці та кози	9,6	17,7	15,6	13,1	11,0	10,8	11,0	11,9
Коні	1,3	14,2	31,4	35,1	29,9	27,9	26,5	25,7
Кролі	188,2	140,9	130,1	152,8	172,5	134,9	154,2	153,9
Птиця	3930,7	3770,3	4034,6	4017,6	3707,0	3576,2	3603,2	3570,1
Бджоли, тис. сімей	55,7	127,0	64,6	77,1	69,4	58,2	59,0	59,8

Джерело: Розраховано автором за даними Головного управління статистики у Тернопільській області.

Тваринницька галузь досліджуваного регіону характеризується також значними змінами, які відбуваються в структурі чисельності худоби за категоріями господарств. Якщо на кінець 2000 р. у сільськогосподарських

підприємствах утримувалось 34,2% загальної чисельності поголів'я ВРХ і, зокрема, 19,6% корів, то на кінець 2012 р. їх питома вага скоротилася відповідно до 15,6% та 8,5%. Водночас, збільшилася частка худоби, яка утримується на подвір'ях громадян. Господарства населення на кінець 2012 р. утримували 84,4% ВРХ (зокрема 91,5% корів), 68,6% свиней, 77,4% птиці від їх загальної чисельності в області. Проте, в області щороку збільшується кількість домогосподарств, які взагалі не утримують худобу. На кінець 2012 р. на 100 домогосподарств сільської місцевості (з реєстрацією місця проживання на території ради) припадало в середньому по 82 голови ВРХ (з них 51 корова) та 110 свиней. На Тернопільщині станом на 1 січня 2013 р. 69,8% дворів сільської місцевості не мали корів, 57,3% – свиней, майже кожен четвертий – птиці, а 35,9% домогосподарств взагалі не утримували жодного виду худоби та птиці [3, с. 67].

Однак, незважаючи на певні позитивні зрушення в збільшенні чисельності поголів'я тварин, загалом ситуація в тваринницькій галузі області залишається непростюю.

Складна ситуація в тваринництві – наслідок багатьох причин. Ряд авторів основну причину різкого скорочення поголів'я всіх видів сільськогосподарських тварин, яке відбувалося впродовж останніх десятиліть, вбачає переважно в слабкому розвитку кормової бази. Без сумніву, рівень годівлі – це один з основоположних чинників інтенсифікації галузі. Проте при одних і тих же площах сільськогосподарських угідь різке скорочення поголів'я не супроводжується відповідним збільшенням забезпеченості тварин кормами.

Основні показники продуктивності всіх видів тварин в сільськогосподарських підприємствах при цьому демонструють тенденцію до зниження. За останні десятиліття область фактично не виробляє комбікормів для тваринництва.

По суті окрім висівків і роздробленого зерна, і те у вельми обмеженій кількості, тварини не отримують концентрованих кормів. У багатьох агроформуваннях області не забезпечується необхідний рівень годування тварин. Скарги керівників господарств на низький генетичний потенціал порід всіх видів тварин, що районують в області, невиправдані хоча б тому, що в жодному господарстві досліджуваного регіону фактично не реалізований потенціал по жодній породі тварин.

Аналіз динаміки виробництва окремих видів тваринницької продукції показує, що за останні роки в регіоні все ж таки намітилася певна тенденція до нарощування виробництва даної продукції сільськогосподарськими підприємствами, і, навпаки, скорочення її обсягів в приватному секторі (табл. 5).

Порівняно з 2011 р. у 2012 р. збільшилися обсяги виробництва всіх видів продукції тваринництва як в сільськогосподарських підприємствах, так і в селянських господарствах (крім вовни). У 2012 р. загальне виробництво м'яса (в забійній вазі) становило 40,5 тис. т (на 5,7% більше проти 2011 р.), молока – 459,6 тис. т (на 9,9% більше), яєць – 414,3 млн шт. (на 9,4% більше). Основними

виробниками продукції тваринництва в області багато років поспіль залишаються господарства населення, які в 2012 р. виробили 79,9% валової продукції галузі, зокрема: 90,4% молока, 72,1% м'яса, 59,7% яєць. Однак, у зв'язку з нарощуванням поголів'я худоби та птиці агроформуваннями, сьогодні спостерігається стійка тенденція до поступового зниження частки домогосподарств у виробництві тваринницької продукції. У 2012 р. порівняно з 2005 р. питома вага населення у загальному обсязі її виробництва скоротилася на 11 в.п.

Таблиця 5

Структура виробництва основних видів продукції тваринництва за категоріями господарств, % до загального обсягу

Вид продукції	Роки							
	1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012
Сільськогосподарські підприємства								
М'ясо (в забійній вазі)	69,5	55,9	24,7	11,0	18,1	21,3	27,7	27,9
Молоко	61,0	42,3	14,4	7,3	7,9	8,3	9,0	9,6
Яйця	40,4	24,2	9,0	25,2	29,3	32,0	35,1	40,3
Вовна	99,7	73,0	–	16,7	–	–	–	–
Мед	45,2	13,1	11,6	4,2	1,8	1,4	1,2	1,0
Господарства населення								
М'ясо (в забійній вазі)	30,5	44,1	75,3	89,0	81,9	78,7	72,3	72,1
Молоко	39,0	57,7	85,6	92,7	92,1	91,7	91,0	90,4
Яйця	59,6	75,8	91,0	74,8	70,7	68,0	64,9	59,7
Вовна	0,3	27,0	100	83,3	100,0	100,0	100,0	100,0
Мед	54,8	86,9	88,4	95,8	98,2	98,6	98,8	99,0

Джерело: Розраховано автором за даними Головного управління статистики у Тернопільській області.

Особливістю переважної більшості особистих господарств населення є їх незначні потужності. Виходячи зі своїх розмірів вони можуть забезпечити утримання обмеженої кількості тварин. Це, як правило, одна-дві корови і два-три бички на відгодівлі. Ось тут і з'являється основна складність – купити їх в області в принципі можливо, але дорого, а їхати кудись через таку кількість тварин – не вигідно. При цьому більшість людей не мають організаторських, практичних навиків, не знають, де і яким чином можна придбати якісну худобу.

Тут маса проблем, які стримують можливості як особистих господарств населення, так і фермерських. Не менш важливою проблемою в регіоні стала кормова база. Якщо для закупівлі худоби можна скооперуватися декільком бажаючим, скористатися послугами людей, які постійно цим займаються, то забезпечити належне утримання тварин приватним виробникам з кожним роком стає все важче.

Саме через відсутність можливості заготівлі кормів багато хто вимушений відмовлятися утримувати навіть одну корову. Ні для кого не секрет, що приватний сектор існував і займався виробництвом продукції у минулому

сторіччі пліч-о-пліч з тодішніми колективними формуваннями. Не лише працівники колективних господарств, але й інші жителі даних населених пунктів мали певну можливість заготовляти сіно, соломку на землях, що спеціально відводилися, в садах, чи купувати корми в самих господарствах.

У даний час всі ці можливості не просто обмежені, а практично зникли. Старше покоління через відсутність фінансових коштів і якої-небудь техніки фактично позбавлене можливостей орендувати і раціонально використовувати певні площі. При цьому слід мати на увазі, що молодь у віці до 35 років, як правило, не бажає займатися тваринництвом. На лиць можлива втрата спадкоємності поколінь, що через певний проміжок часу призведе до помітного зниження виробництва продукції тваринництва в приватному секторі.

В той же час, не дивлячись на всі організаційно-економічні витрати і негативну думку, що склалася в суспільстві, слід визнати, що альтернативи аграрному виробництву на селі на даному етапі немає. У зв'язку з цим завданням науки, мабуть, в першу чергу повинен стати пошук альтернативних внутрішньогосподарських стосунків, що дозволять значно підсилити мотиваційну складову сільської праці.

Складність вирішення даної проблеми ґрунтується на сезонності сільськогосподарських робіт і неможливості забезпечити постійну зайнятість працівників. В той же час в тваринництві практично немає сезонних робіт, а якщо налагодити і переробку продукції, то ця галузь може стати центром зайнятості населення.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Основним шляхом збільшення виробництва продукції тваринництва є інтенсифікація розвитку галузі, підвищення продуктивності поголів'я та технічне переозброєння ферм і комплексів прогресивними технологіями з комплексним застосування механізації виробничих процесів.

З розвитком продуктивних сил суспільства важливого значення у збільшенні виробництва сільськогосподарської продукції набувають використання досягнень науково-технічного прогресу, розробка та впровадження високоефективних науково обґрунтованих систем ведення сільського господарства, спеціалізація та раціональне використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів.

Подолання кризових явищ у тваринництві пов'язане з першочерговим створенням необхідних умов для повної реалізації генетичного потенціалу продуктивності тварин, тобто із створенням кормової бази, нарощуванням маточного поголів'я всіх видів сільськогосподарських тварин і птиці та значним зростанням їх продуктивності та підвищенням ефективності виробництва продукції, розв'язанням проблеми зниження собівартості тваринницької продукції на основі розроблення екологічно безпечних енерго- і ресурсозберігаючих технологій.

Основою ефективного розвитку агропромислового виробництва в ринкових умовах є не стільки інституціональні зміни, скільки рівень та масштаби використання досягнень науково-технічного прогресу, якість виробничого потенціалу, кваліфікація працюючих, їх зацікавленість в досягненні високих кінцевих результатів. Через недооцінку цих положень практично зупинено

інвестиційну діяльність в аграрній галузі, не відновлюються виробничі потужності тваринницьких комплексів, особливо техніка та обладнання. Тому і при ринкових відносинах потрібне визначення пріоритетів на кожному етапі розвитку агропромислового виробництва, матеріальне і фінансове забезпечення їх реалізації.

Література

1. Ковальова Г.В. Аналіз ефективності реалізації основних видів тваринницької продукції сільськогосподарськими підприємствами Івано-Франківської області / Г.В. Ковальова // Науковий вісник буковинської державної фінансової академії: зб. наук. праць. – Вип.4 (14): Економічні науки. – Чернівці : БДФА, 2009.– С. 426-435.
2. Сільське господарство Тернопільської області за 2012 рік: [стат. збірник]. – Тернопіль: Головне управління статистики у Тернопільській області, 2013. – 219 с.
3. Покотильська Н.В. Формування ринку продукції тваринництва в Хмельницькій області / Н.В. Покотильська // Інноваційна економіка. – № 11. – 2013 (49). – С. 84-90.
4. Чуйко Н.В. Шляхи підвищення ефективності тваринництва в сільськогосподарських підприємствах Харківської області / Н.В. Чуйко, О.М. Литвинова / Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств / Матеріали II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (23-28 травня 2013р). – Львів: ЛНАУ, 2013. – С. 107-110.

Анотація

Животноводство является одной из наиболее приоритетных отраслей сельского хозяйства, которая играет важную роль в гарантировании экономической и продовольственной безопасности государства. Затяжной период перехода к рыночной экономике повлек существенный упадок отрасли, который выражается в сокращении поголовья животных, уменьшении объемов производства продукции, снижении ее качества. Особенную актуальность отмеченная проблема приобретает в связи со вступлением Украины в Мировую организацию торговли и обострением конкурентной борьбы за рынки сбыта агропромышленной продукции.

Актуальность проблемы эффективности сельскохозяйственного производства, в частности отрасли животноводства, при современных условиях выходит на первое место среди других важных проблем. Решение и реализация проблемы - это формирование реального благосостояния населения страны, повышения ее продовольственной безопасности.

В статье проведена оценка современного состояния животноводческой отрасли в регионе, выявлены приоритетные факторы, которые влияют на эффективность и перспективы развития рынка животноводческой продукции. В процессе исследования установлено, что значительным резервом увеличения производства продукции животноводства является: улучшение породно-племенных характеристик животных, обеспечения сбалансированного кормления, укрепления материально-технической базы отрасли. Проблема повышения эффективности производства животноводческой продукции и ее

реализации до сих пор нуждается в глубоком и всестороннем исследовании, поскольку функционирование рынка животноводческой продукции в рыночных условиях ведения хозяйства имеет свои особенности.

Ключевые слова: Тернопольская область, производство продукции животноводства, валовая продукция, предприятие, структура производства, прибыль, рынок.

Summary

A stock-raising is one of the most priority industries of agriculture, that plays an important role guaranteeing of economic and food security of the state. The protracted period of passing to the market economy entailed the substantial decline of industry, that is expressed in reduction of population of animals, reduction of production of goods, decline of her quality volumes. The special actuality the marked problem acquires in connection with the prelude of Ukraine of World organization of trade and intensifying of competitive activity for the markets of agroindustrial production distribution.

Actuality of problem of efficiency of agricultural production, in particular industries of stock-raising, at modern terms it goes out into first place among other important problems. A decision and realization of problem are forming of the real welfare of population of country, increase of her food safety.

In the article the estimation of the modern state of stock-raising industry is conducted in a region, priority factors that influence on efficiency and prospects of market of stock-raising products development are educed. It is set in the process of research, that considerable reserve of increase of production of goods of stock-raising is: improvement of pedigree-tribal descriptions of animals, providing of the balanced feeding, strengthening of material and technical base of industry. The problem of increase of efficiency of production of stock-raising goods and her realization needs deep and all-round research until now, as functioning of market of stock-raising products in the market conditions of menage has the features.

Key words: Ternopol area, animal husbandry production, gross output, enterprise, production structure, profit, market.

Рецензент – д.е.н., профессор Музика П.М.